

УДК 352/354:304:061

JEL Classification: H70, H75, I38, L31

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2025.14\(47\).107-116](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2025.14(47).107-116)

В.В. Петров, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро, Україна

Посилення інституційної спроможності Рад з питань внутрішньо переміщених осіб через організаційно-правові зміни

Мета статті - на основі аналізу організаційно-правового механізму та особливостей діяльності, розробити пропозиції щодо посилення інституційної спроможності Рад з питань ВПО.

У статті здійснено аналіз організаційно-правового механізму та особливостей діяльності Рад з питань внутрішньо переміщених осіб в Україні в умовах значного вимушеного переміщення населення з тимчасово окупованих і прифронтових територій. Досліджено проблематику захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та залучення цієї категорії суспільства до процесів прийняття та імплементації управлінських рішень на місцевому, регіональному та національному рівнях. Проведено аналіз та виявлення системних викликів, з якими стикається діяльність Рад з питань ВПО як консультативно-дорадчих органів, і які обмежують їх ефективність та потенціал. Виокремлено і систематизовано наявні недоліки в діяльності Рад на етапах від створення до імплементації результатів діяльності. Проведено порівняння терміну «інституційна спроможність» на відповідність використання для досягнення цілей статті.

Визначено, що перш за все, від нормативної бази, яка у тому числі має регулювати обов'язковість використання напрацювань, а також фаховості і вмотивованості членів Рад залежить результат роботи останніх. Особливу увагу приділено рекомендаціям щодо можливостей покращення ефективності діяльності Рад з питань ВПО та залучення внутрішньо переміщених осіб до розробки, прийняття та імплементації управлінських рішень на всіх рівнях влади з метою вдосконалення політики у сфері захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в контексті загальнонаціональних зусиль щодо забезпечення сталого розвитку та соціальної єдності. Аргументовано, що використання інституції Рад з питань ВПО містить значний потенціал, і саме тому, впровадження організаційно-правових змін їх функціонування має забезпечити реальне залучення ВПО до вирішення наявних проблем цієї категорії українського суспільства. Перспективним вбачається аналіз використання ресурсу Рад з питань ВПО на управління розвитком територіальних громад в умовах втрати територіальної цілісності, щоб захист прав ВПО став не тимчасовим рішенням, а стабільною та невід'ємною складовою державної політики, управління, внутрішньо переміщені особи (ВПО), інституційна спроможність, Ради з питань ВПО, Асоціації ВПО, організаційно-правові зміни

Постановка проблеми. Повномасштабна війна вплинула на всі сфери життя України і спричинила глобальні зміни у сфері постачання і збуту енергоносіїв, продовольства, товарів військово-промислового комплексу та технологій. Відбувся суттєвий перерозподіл людського капіталу. За інформацією Державного підприємства «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України» в Україні майже 4,6 млн внутрішньо переміщених осіб (ВПО) [3]. Безпрецедентним викликом в цих умовах стає збереження локальної ідентичності громад, особливо з урахуванням того, що інтеграція внутрішньо переміщених осіб в приймаючі громади стає майже безповоротним процесом. На цьому фоні використання ресурсу ВПО, залучення ВПО до процесів формування, прийняття та імплементації управлінських рішень на місцевому та загальнонаціональному рівні виступає імперативною нормою. Однією із організаційних форм громадської участі в суспільних процесах стало створення рад з питань ВПО, які за доволі незначний термін вже зазнали організаційних змін і заслуговують на увагу з науково-практичної точки зору. Проблема полягає в тому, що автономність органів місцевого самоврядування, різновекторність бачення ситуації ВПО та приймаючими громадами загострюють питання необхідності врегулювання інституційної спроможності ВПО. При цьому ефективність діяльності Рад з питань ВПО і можливості впливу внутрішньо

переміщених осіб на прийняття та імплементацію рішень на всіх рівнях влади залишаються на доволі низькому рівні. Результати дослідження стануть основою для подальшого вдосконалення механізму залучення ВПО до управлінських процесів вирішення наявних проблемних питань. Отже, стаття є актуальною, оскільки усвідомлення сьогодення сприяє формуванню точного бачення сильних та слабких сторін наявних механізмів і вдосконаленню форм залучення ВПО до суспільно-політичного життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наявних наукових досліджень і публікацій засвідчив, що тема захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, можливостей та способів реагування на подолання викликів та кризових ситуацій займає певне місце в діяльності українських науковців. Здебільшого таргетування досліджень зосереджене на правовому підґрунті, соціальному захисті, адаптації до нових реалій тощо. Зокрема Антонова С.Є., Миронець-Матущенко О.С. розглянули безпосередньо діяльність Ради з питань ВПО при Рівненській обласній військовій адміністрації щодо забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в Рівненській області. Основну увагу в статті приділено функціоналу Ради як інструменту координації зусиль між органами влади, громадським сектором та міжнародними партнерами у сфері захисту прав ВПО. Перспективою для подальшого розвитку окреслене інституційне посилення впливу переселенців на формування політики [1]. Васильченко О.П. дослідив вразливість переселенців в науковій статті «Внутрішньо переміщені особи як особливо вразлива категорія населення крізь призму міжнародного і конституційного права (проблема дискримінації)» [2]. Слід зауважити, що масштаби, специфіка і актуальність проблеми зазнали суттєвих трансформацій після повномасштабного вторгнення. Мунько А.Ю., Горбатенко А.П., Садиченко А.В. приділили увагу вдосконаленню системи підтримки та ресоціалізації ВПО. Зокрема увага акцентується на тому, що психологічна, соціальна та економічна підтримка, інтегрована в систему ресоціалізації, сприяє ефективній адаптації ВПО до нових умов життя [6], тобто ракурс здебільшого охоплює психологічну та особистісну (побутову) складову життя переселенців. До цієї тематики у своїй праці звернулася Романова О.М., яка метою роботи обрала аналіз основних положень нормативно-правових актів, новацій, які стосуються сфери забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб [11]. Русаль Л.М. провела поглиблене дослідження особливостей надання соціально-правової допомоги внутрішньо переміщеним особам в Україні в умовах воєнного стану, а саме роль держави, яка повинна дотримуватися міжнародних стандартів і норм реалізації соціально-правових гарантій громадян, зокрема ВПО, що допоможе забезпечити правопорядок, уникнути гуманітарної кризи та еміграції населення [12]. Шапошникова І.В., Пристай І.Р. розглянули питання інтеграції внутрішньо переміщених осіб у територіальних громадах України в умовах воєнного стану. Автори провели аналіз та оцінку ефективності існуючих стратегій інтеграції внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади під час воєнного стану, ідентифікацію основних викликів, з якими зіштовхуються як ВПО, так і приймаючі громади, та розробку рекомендацій щодо покращення механізмів соціальної адаптації та економічної інтеграції цих осіб [14]. Проте, незважаючи на наявність публікацій, проблема, якій присвячене дане дослідження, не отримала належного висвітлення.

Постановка завдання. Мета роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу організаційно-правового механізму та особливостей діяльності розробити пропозицій щодо посилення інституційної спроможності рад з питань внутрішньо переміщених осіб. Для досягнення цієї мети вирішуються такі завдання:

- розкрити сутність терміну «інституційна спроможність» в контексті трансформації певних консультативно-дорадчих органів в умовах суспільного виклику щодо забезпечення потреб внутрішньо переміщених осіб;

- проаналізувати наявність нормативно-правового забезпечення функціонування Рад з питань ВПО та відповідність наданих повноважень очікуванням від їх діяльності;

- виокремити системні проблеми і недоліки в організації діяльності Рад з питань ВПО в реаліях воєнного стану в Україні та тривалого переміщення населення.

Виклад основного матеріалу. Вживання терміну «інституційна спроможність» в даній роботі відповідає секторальному використанню цього терміну вітчизняними і іноземними науковцями. Автори Ларіна Н., Збіглей І. використовують цей термін у контексті публічного управління - формування (інституціоналізації) командного управління серед державних службовців. Термін означає здатність інституцій забезпечити зміни в організаційній структурі та управлінських практиках [5]. Соболев В., Соболева М. використовують термін «інституційна спроможність» для аналізу системи вищої освіти. Автори досліджують, як структура, зовнішні та внутрішні взаємодії, нормативні й організаційні елементи сприяють чи заважають спроможності цієї системи діяти в кризовому контексті [13]. Va Dany, Kathryn J. Bowen, Fiona Miller використовують цей термін для оцінювання здатності інституцій реагувати на кліматичні зміни: чи мають вони ресурси, інфраструктуру, знання, координацію, щоб планувати і реалізовувати адаптаційні дії [16]. В нашому випадку інституційна спроможність розглядається як можливість впливати на формування, прийняття та імплементацію управлінських рішень, перш за все, з питань захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Ради з питань внутрішньо переміщених осіб є консультативно-дорадчими органами, основною метою діяльності яких є реалізація регіональної політики щодо ВПО та сприяння діяльності органів влади у даному напрямку. Перші п'ять Рад ВПО (Луганська обласна Рада ВПО, Харківська міська Рада ВПО, Дніпровська міська Рада ВПО, Краматорська Рада ВПО при виконавчому комітетові, Запорізька Рада ВПО при міському голові) були створені ще у 2019 році. Одним із мотивів створення Рад ВПО на той момент став обмежений доступ ВПО до інструментів локальної демократії та, відповідно, впливу на формування місцевої політики у питаннях, які стосуються даної групи населення.

Повномасштабне вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року та тимчасова окупація частини території спричинили переміщення мільйонів українців за кордон держави та в більш безпечні регіони в межах країни. Кількість внутрішньо переміщених осіб та пов'язаних з цим проблемних питань змусила державну владу шукати та реалізовувати шляхи допомоги ВПО з забезпечення тимчасовим житлом, продуктами харчування і речами першої необхідності, психологічною допомогою, працевлаштуванням тощо. На початковому етапі навколо цієї задачі об'єдналися органи державної влади та місцевого самоврядування України, національні та міжнародні правозахисні та гуманітарні громадські об'єднання, благодійні фонди, релігійні організації та волонтери. Найбільш активні особистості з числа ВПО долучаються до організації та реалізації процесів, пов'язаних зі всебічною допомогою найбільш вразливим категоріям ВПО. На цьому фоні формується спільнота, об'єднана загальними проблемами.

Впорядкування дій та долучення ВПО до суспільного життя в більш організований спосіб стає імперативною нормою. Це знайшло відображення в Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 року № 312-р, а саме

було визначено створення та функціонування консультативно-дорадчих органів з питань, що стосуються ВПО, на місцевому рівні [9].

4 серпня 2023 року Кабінетом Міністрів України було затверджено постанову № 812 «Про затвердження Примірною положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб». Раді міністрів АР Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським, районним державним (військовим) адміністраціям було рекомендовано до 1 вересня 2023 року утворити Ради з питань ВПО. Аналогічна рекомендація була надана й органам місцевого самоврядування. Також, Постанова № 812 від 04 серпня 2023 передбачає примірне положення про Раду з питань ВПО, яким визначено склад Ради ВПО, основні завдання і права, порядок відбору членів Ради ВПО, їх повноваження тощо [7].

Після прийняття вказаної постанови в серпні 2023 року було активно розпочато процес формування Рад з питань ВПО. Ради часто стають діалоговим майданчиком для визначення та обговорення наявних проблемних питань в приймаючих громадах, основних позицій сторін та шляхів взаємодії. Важливим залишається збереження фокусу на визначених завданнях. Напрями освітнього, медичного, культурного, спортивного характеру, благоустрій тощо слід розглядати лише як допоміжну діяльність Рад з питань ВПО та їх членів. Для розуміння необхідності організаційно-правових змін функціонування Рад наведемо схематичну ієрархію нормативно-правового забезпечення їх діяльності (рис. 1).

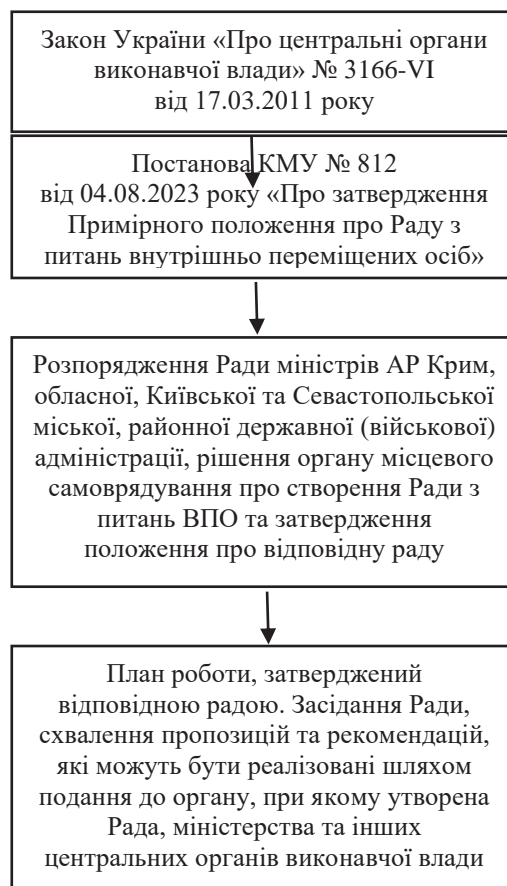

Рисунок 1 - Ієрархія нормативно-правового забезпечення Рад з питань ВПО

Джерело: розроблено автором

Незважаючи на наявність нормативно-правового забезпечення та високу динаміку роботи, діяльність Рад з питань ВПО стикається з низкою системних

викликів, які обмежують їх ефективність та потенціал. Ці проблеми є типовими для консультативно-дорадчих органів у сучасних українських реаліях і потребують комплексного вирішення як на регіональному, так і на національному рівнях [1].

Перш за все, від нормативної бази, яка у тому числі має регулювати обов'язковість використання напрацювань, а також фаховості й вмотивованості членів Рад залежить результат роботи останніх. Певні спроби сприяти організаційним змінам задля посилення впливу внутрішньо переміщених осіб на прийняття рішень на національному, регіональному та місцевому рівнях через Ради з питань внутрішньо переміщених осіб здійснює тимчасова спеціальна комісія Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

23 жовтня 2024 року схвалено Концепцію законодавчого врегулювання забезпечення впливу внутрішньо переміщених осіб на прийняття рішень на національному, регіональному та місцевому рівнях через Ради з питань внутрішньо переміщених осіб та Асоціації внутрішньо переміщених осіб [4]. В Концепції зафіксовано, що Ради з питань ВПО як консультативно-дорадчі органи є тими інституціями, які показали свою дієвість через роботу на місцевому рівні. Їх діяльність важливо розвивати надалі, враховуючи кращі практики демократичного врядування та підходи спрямовані на євроінтеграцію. Запропоновані певні зміни в формуванні складу Рад з питань ВПО. Тимчасовою спеціальною комісією Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України пропонується формування Асоціацій ВПО на 2 рівнях: обласному та національному. Запропоновані повноваження та напрями діяльності обласних Асоціацій ВПО дуже схожі або співпадають з завданнями, які визначені Примірним положенням про Раду ВПО, затвердженим Постановою КМУ № 812 від 04 серпня 2023 року «Про затвердження Примірного положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб». Крім цього нівелюється значення і роль Рад з питань ВПО при органах місцевого самоврядування, і в перспективі вбачається використання цих інституцій, переважно, як інструменту для входження до складу Обласних та Національної Асоціації ВПО.

Надані Радами з питань ВПО пропозиції і рекомендації мають бути в обов'язковому порядку розглянуті органами державної влади і місцевого самоврядування, яким вони надані. Ця вимога є класичною для українського законодавства, проте розгляд пропозицій та рекомендацій і прийняття управлінського рішення з порушених питань доволі часто не відповідають очікуванням, або є неефективними чи несвоєчасними.

Ради з питань ВПО мають можливість долучатись до формування рішень у сфері забезпечення прав і свобод ВПО на національному рівні. До складу Координаційного штабу з питань забезпечення реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, утвореного Постановою КМУ від 18 квітня 2023 року № 330 включено голів Рад з питань ВПО при обласних, Київській та Севастопольській міських державних (військових) адміністраціях [10]. Проте, загальна координація самих Рад на національному рівні не здійснюється. Міжрівнева взаємодія, з метою спрямування зусиль на вирішення актуальних потреб, визначених на місцевому рівні, потребує покращення та особливого фокусу на невеликих громадах. Слід зауважити, що Ради з питань ВПО при органах місцевого самоврядування можуть бути найбільш ефективними і мати найбільш прикладний характер діяльності. Значна частина питань вирішується саме через роботу Рад на рівні конкретних громад. Це обумовлено зокрема наявністю фінансових повноважень та бюджету. Дискусійним залишається необхідність створення Рад з питань ВПО при районних державних (військових)

адміністраціях. Причиною цього є обмеженість ресурсів та повноважень самих адміністрацій при яких можуть бути створеними такі Ради.

Має бути врахованим забезпечення співпраці Рад з питань ВПО з іншими консультативно-дорадчими органами. Урядом було рекомендовано обласним, районним, Київській та Севастопольській міським державним (військовим) адміністраціям, а також органам місцевого самоврядування створити до 1 липня 2023 року координаційні центри підтримки цивільного населення відповідно до положень постанови КМУ від 09 травня 2023 року № 470 «Про координаційні центри підтримки цивільного населення» [8]. Необхідним є узгодження напрямів роботи утворень для уникнення дублювання. Водночас, інформація про таку співпрацю є майже відсутньою.

Ради з питань ВПО потребують навчання та методичного забезпечення. Для внутрішньо переміщених осіб, які входять до складу Рад, це доволі часто відсутність досвіду роботи в державному або громадському секторі, роботи з бюджетами, документацією тощо. Для представників органів, при яких вони утворені, це поверхневе розуміння потреб внутрішньо переміщених осіб, наявні пріоритети та завдання з основної діяльності. Активність членів Ради є обов'язковою передумовою успішності діяльності в цілому.

На ефективність діяльності Рад з питань ВПО може впливати відсутність фінансування для забезпечення сталості, зокрема роботи секретаря, менеджера з комунікацій тощо. Слід констатувати, що волонтерський характер роботи більшості членів Ради з питань ВПО може стати причиною її несвоечасності, низької якості тощо. Дане твердження впливає із загальних принципів управління та мотивації, наведених відомими вченими Маслоу, Герцбергом, Друкером.

Інформування про діяльність Рад на офіційних вебсайтах органів, при яких вони утворені, або в соціальних мережах не забезпечено належним чином. Відсутність єдиного інформаційно-аналітичного порталу для збору та оприлюднення даних про ВПО ускладнює планування, відстеження результатів, а також оцінку потреб, а, відповідно, і необхідних ресурсів.

На основі проведеного аналізу та виявлених викликів і недоліків, а також враховуючи наявний потенціал, сформовано рекомендації, спрямовані на посилення інституційної спроможності Рад з питань ВПО. При розробці подальших рекомендацій і висновків ми керувалися твердженням Пітера Друкера: «Немає нічого більш марного, ніж ефективно робити те, що взагалі не варто робити» [15].

1. З метою посилення інституційної спроможності рад внутрішньо переміщених осіб та реального впливу на прийняття та імплементацію управлінських рішень доцільно надати Радам з питань ВПО на місцевому рівні наступні повноваження:

- надання Радами з питань ВПО пропозицій до місцевих бюджетів;
- надання представниками Рад з питань ВПО пропозицій до Програми соціально-економічного розвитку відповідних територіальних громад;
- обов'язковість спрямування на розгляд Ради з питань ВПО проєктів рішень (розпоряджень) місцевої влади, що стосуються прав та законних інтересів ВПО;
- участь у розробці проєктів та контролі за виконанням місцевих комплексних програм захисту прав і свобод ВПО.

Надання Радам повноважень ухвалювати рекомендації, обов'язкові для розгляду та реагування з боку органів влади, суттєво підвищить їх ефективність.

2. Забезпечити координацію Рад з питань ВПО на національному рівні та міжрівневу взаємодію, з метою спрямування зусиль на вирішення актуальних потреб, визначених на місцевому рівні, а також тиражування кращих практик і загальноприйнятних стандартів.

3. Налагодити співпрацю та обмін інформацією Рад з питань ВПО з іншими консультативно-дорадчими органами та зацікавленими суб'єктами з метою уникнення дублювання функцій і напрямів роботи, і як результат - забезпечити раціональне використання ресурсів.

4. Необхідним є проведення стратегічних сесій, підтримка у плануванні діяльності, визначення способів взаємодії, навчання членів Рад тощо. Як приклад і знакову подію слід відзначити Перший Всеукраїнський Форум Рад ВПО, який відбувся на початку листопада 2023 року та зібрав декілька сотень учасників, які мали можливість ознайомитись з наявними практиками і окреслити перспективи подальшої діяльності. Різноманітні тематичні онлайн і офлайн заходи між Радами відбувались й в інших регіонах, як інструмент посилення їх діяльності та взаємодії.

5. На нашу думку потребують додаткового розгляду питання оплати праці, у тому числі на умовах сумісництва, окремих категорій членів Рад з питань ВПО. Перспективним вбачається входження членів місцевих Рад з питань ВПО до складу виконавчих комітетів рад, при яких вони утворені.

6. Покращення інформаційно-аналітичного супроводу діяльності Рад з питань ВПО. Забезпечити відкритий доступ до базових індикаторів щодо ситуації з ВПО, що дозволить відстежувати потреби цієї категорії суспільства у реальному часі, оперативно адаптовувати програми підтримки, забезпечити прозорість у прийнятті управлінських рішень та контроль за їх виконанням.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз умов функціонування та результативності діяльності Рад з питань ВПО в умовах воєнного стану в сучасній Україні дозволяє зробити низку принципових висновків, важливих як для наукового осмислення проблеми, так і для корегування сучасної державної політики у сфері захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

По-перше, використання наявного людського капіталу внутрішньо переміщених осіб, їх участь в управлінні напрямом захисту прав і свобод та розв'язанні наявних проблем цієї категорії суспільства, є беззаперечною вимогою часу і має бути забезпеченим на належному рівні. При цьому поєднання особистісної мотивації та традиційних загальноприйнятих форм обміну досвідом, навчання та мотивації сприятиме результатам діяльності.

По-друге, діяльність Рад з питань ВПО стикається з низкою системних викликів, які є типовими для консультативно-дорадчих органів у сучасних українських реаліях і потребують комплексного вирішення як на регіональному, так і на національному рівнях. Трансформація їх діяльності з метою підвищення ефективності залежить від низки управлінських рішень. Надання Радам повноважень ухвалювати рекомендації, обов'язкові для розгляду та реагування з боку органів влади, суттєво підвищить їх ефективність.

По-третє, використання інституції Рад з питань ВПО містить значний потенціал і саме тому впровадження організаційно-правових змін їх функціонування має забезпечити реальне залучення і вплив внутрішньо переміщених осіб на прийняття та імплементацію рішень на місцевому, регіональному та національному рівнях.

Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з глибшим аналізом кожної із запропонованих змін з точки зору впливу на мотивацію внутрішньо переміщених осіб долучатися до участі в суспільно-політичному житті країни, а головне мати можливість впливати на формування, прийняття та імплементацію управлінських рішень, перш за все, з питань захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, як на регіональному, так і на національному рівнях. Перспективним вбачається аналіз використання ресурсу Рад з питань ВПО на управління розвитком територіальних громад в умовах втрати територіальної цілісності.

Список літератури

1. Антонова С. Є., Миронець-Матущенко О. С. Діяльність Ради з питань ВПО при Рівненській обласній військовій адміністрації щодо забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в Рівненській області. Державне управління: удосконалення і розвиток. 2025, № 6 DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.6.8> (дата звернення: 15.10.2025).
2. Васильченко О.П. Внутрішньо переміщені особи як особливо вразлива категорія населення крізь призму міжнародного і конституційного права (проблема дискримінації). Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2017. Випуск 3. Том 1. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe (дата звернення: 15.10.2025).
3. Внутрішньо переміщені особи. Державне підприємство «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України»: веб-сайт. URL: <https://www.ioc.gov.ua/analytics/dashboard-vpo> (дата звернення: 26.08.2025).
4. Концепція законодавчого врегулювання забезпечення впливу внутрішньо переміщених осіб на прийняття рішень на національному, регіональному та місцевому рівнях через Ради з питань внутрішньо переміщених осіб та Асоціації внутрішньо переміщених осіб: Рішення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України від 23 жовтня 2024 року URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/75512.pdf> (дата звернення 08.04.2025).
5. Ларіна Н., Збіглей І. Інституційний потенціал для розвитку командного управління в системі управління державною службою в Україні в умовах воєнного стану. Державне управління та регіональний розвиток. 2025. № 27. DOI 10.34132/pard2025.27.11 (дата звернення: 15.10.2025).
6. Мунько А.Ю., Горбатенко А. П., Садиченко А. В. До питання підтримки та ресоціалізації внутрішньо переміщених осіб в Україні. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2024. № 14. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-14-02-03>.
7. Про затвердження Примірного положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2023 р. № 812. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-tyrovoho-polozhennia-pro-radu-z-pytan-vnutrishno-s812-40823> (дата звернення 20.05.2025).
8. Про координаційні центри підтримки цивільного населення: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 травня 2023 р. № 470. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/470-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 26.08.2025).
9. Про схвалення Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023—2025 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 року № 312-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-strategii-derzhavnoi-polityky-shchodo-vnutrishnoho-peremishchennia-na-period-do-2025-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiinoho-planu-zakhodiv-z-ii-realizatsii-i070423-312> (дата звернення: 20.05.2025).
10. Про утворення Координаційного штабу з питань забезпечення реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2023 р. № 330. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 26.08.2025).
11. Романова О.Ю. Правові реалії регулювання соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб в Україні. Часопис Київського університету права. 2023. № 4. DOI: 10.36695/2219-5521.4.2023.12.
12. Русаль Л.М. Особливості надання соціально-правової допомоги внутрішньо переміщеним особам в Україні в умовах воєнного стану. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Юридичні науки. 2023. Випуск 5 (68). DOI <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.5.8> (дата звернення: 15.10.2025).
13. Соболев В., Соболева М. Інституційна спроможність системи вищої освіти та чинники її забезпечення. Проблеми економіки. 2021. № 2 (48). DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-2-63-69>.
14. Шапошнікова І. В., Пристай І. Р. Стратегії та виклики інтеграції внутрішньо переміщених осіб у територіальних громадах в умовах воєнного стану. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2024. № 11. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-11-02-04>.
15. Drucker, P. F. Managing for business effectiveness. Harvard Business Review. (1963, may). URL: <https://hbr.org/1963/05/managing-for-business-effectiveness> (дата звернення: 26.08.2025).
16. Va Dany, Kathryn J. Bowen, Fiona Miller. Assessing the institutional capacity to adapt to climate change: a case study in the Cambodian health and water sectors. Climate Policy. 2015. Vol. 15, No. 3. DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/14693062.2014.937385>.

References

1. Antonova S., & Myronets-Matushchenko O. (2025). Activities of the Council on IDP issues under the Rivnen Regional Military Administration on protecting the rights and freedoms of internally displaced persons in the Rivnen region. *Derzhavne upravlinnia: udoskonallennia ta rozvytok*, 6 (2025) [in Ukrainian]. <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.6.8>.
2. Vasylychenko O. (2017). Internally displaced persons as a vulnerable category of population through a prism of international and constitutional law (the problem of discrimination). *Naukovy visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Yurydychni nauky»*, 3 (1), 44-47 https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe [in Ukrainian].
3. State Enterprise "Information and Computing Center of the Ministry of Social Policy of Ukraine". *Internally displaced persons*. <https://www.ioc.gov.ua/analytics/dashboard-vpo> [in Ukrainian].
4. Verkhovna Rada of Ukraine, Temporary Special Commission on the Protection of Property and Non-Property Rights of Internally Displaced Persons and Other Persons Affected by the Armed Aggression of the Russian Federation against Ukraine. (2024, October 23). *The concept of legislative regulation of ensuring the influence of internally displaced persons on decision-making at the national, regional and local levels through the Councils on Internally Displaced Persons and the Association of Internally Displaced Persons*. <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/75512.pdf> [in Ukrainian].
5. Larina N., Zbihlei I. (2025) Institutional capacity for the development of team management in the civil service management system in Ukraine under martial law. *Derzhavne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok*, 27 (2025) [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.34132/pard2025.27.11>.
6. Munko A., Horbatenko A., Sadychenko A. (2024). To the issue of support and resocialization of internally displaced persons in Ukraine. *Problems of modern transformations. Series: law, public management and administration*, 14 (2024), [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-14-02-03>.
7. On approval of the model regulation on the Council on Internally Displaced Persons. Resolution № 812. (2023, August 4). *Cabinet of Ministers of Ukraine*. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-typovoho-polozhennia-pro-radu-z-pytan-vnutrishno-s812-40823> [in Ukrainian].
8. On coordination centers for supporting the civilian population. Resolution № 470. (2023, May 9). *Cabinet of Ministers of Ukraine*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/470-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
9. On approval of the State Policy Strategy on Internal Displacement for the period until 2025 and approval of the operational plan of measures for its implementation in 2023-2025. Order № 312-p. (2023, April 07). *Cabinet of Ministers of Ukraine*. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-stratehii-derzhavnoi-polityky-shchodo-vnutrishnoho-peremishchennia-na-period-do-2025-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiinoho-planu-zakhodiv-z-ii-realizatsii-i070423-312> [in Ukrainian].
10. On the establishment of the Coordination Headquarters for ensuring the implementation of the rights and freedoms of internally displaced persons. Resolution № 330. (2023, April 18). *Cabinet of Ministers of Ukraine*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
11. Romanova O. (2023). Legal realities of regulation of social security of internally displaced persons in Ukraine. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 4 (2023), 60-63 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.36695/2219-5521.4.2023.12>.
12. Rusal L. (2023). Features of providing social and legal assistance internally displaced persons in Ukraine under of the state of martial. *Scientific works of the Interregional Academy of Personnel Management. Legal Sciences*, 5 (68) (2023), 47-51 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.5.8>.
13. Soboliev V., Sobolieva M. (2021). Institutional capacity of the higher education system and factors of its provision. *Problemy ekonomiky*, 2 (48) (2021), 63-69 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-2-63-69>.
14. Shaposhnykova I. B., & Prystai I. P. (2024). Strategies and Challenges of Integrating Internally Displaced Persons into Territorial Communities in Conditions of Martial Law. *Problems of Modern Transformations. Series: Law, Public Management and Administration*, 11 (2024), [in Ukrainian] <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-11-02-04>.
15. Drucker P. F. (1963, May) Managing for business effectiveness. *Harvard Business Review*. <https://hbr.org/1963/05/managing-for-business-effectiveness> [in English].
16. Dany V., Bowen K.J., Miller F. (2025) Assessing the institutional capacity to adapt to climate change: a case study in the Cambodian health and water sectors. *Climate Policy*, 15(3) (2015), 388-409 [in English]. <http://dx.doi.org/10.1080/14693062.2014.937385>.

Volodymyr Petrov, Postgraduate (student of the third (educational and scientific) level of higher education)
State Higher Educational Institution "Pryazov State Technical University", Dnipro, Ukraine

Strengthening the Institutional Capacity of Councils on Internally Displaced Persons through Organizational and Legal Changes

The aim of the article - based on the analysis of the organizational and legal mechanism and peculiarities of activity, to develop proposals for strengthening the institutional capacity of IDP Councils.

The article analyses the organizational and legal mechanism and peculiarities of the activities of Councils on Internally Displaced Persons in Ukraine in the context of significant forced displacement of the population from temporarily occupied and frontline territories. The problem of protecting the rights and freedoms of internally displaced people (IDP) and involving this category of society in the processes of adopting and implementing administrative decisions at the local, regional, and national levels was examined. The analyses and identifying of systemic challenges that are faced by IDP Councils' activity as advisory bodies and that limit their efficiency and potential were conducted. The existing drawbacks in the activities of the Councils at the stages from creation to implementation of the results of their activities are identified and systematized. Comparison of the term "institutional capacity" for its relevance to the purposes of the article was made.

It is determined that, first of all, the result of the work of the Councils depends on the regulatory framework, which, among other things, should regulate the mandatory use of developments, as well as the professionalism and motivation of the members of the Councils. Particular attention is paid to the recommendations regarding the possibilities of improving the efficiency of the IDP Councils and involvement of internally displaced persons in the development, adoption and implementation of management decisions at all levels of government in order to improve the policy of protecting the rights and freedoms of internally displaced persons in the context of national efforts to ensure sustainable development and social cohesion. It is argued that the use of the institution of IDP Councils has significant potential, and that is why the introduction of organizational and legal changes in their functioning should ensure the real involvement of IDPs into solving the existing problems of this category of Ukrainian society. It is considered as promising to analyze the use of the IDP Councils' resources for managing the development of territorial communities in the context territorial integrity's loss, so that the protection of IDPs' rights becomes not a temporary solution, but a stable and integral part of the State policy.

management, internally displaced persons (IDPs), institutional capacity, IDP Councils, IDP Associations, organizational and legal changes

Одержано (Received) 12.12.2025

*Прорецензовано (Reviewed) 20.12.2025
Прийнято до друку (Approved) 23.12.2025*